

www.vcmstudy.ir

یادداشت

پتروشیمی، سیاست های کلان زنجیره ارزش

بررسی قوانین حاکم بر حوزه انرژی و زنجیره ارزش (۱)

تاریخ انتشار: ۲۹ مرداد ۱۳۹۸

VCM
Study
www.vcmstudy.ir

در گزارش قبلی این مرکز به سیاست‌های کلان کشور در حوزه انرژی پرداخته شد. در آن یادداشت اشاره شد که چکیده سیاست‌های کشور در حوزه انرژی و در بخش زنجیره ارزش نفت و گاز در ۵ عنوان خلاصه می‌شوند. این ۵ عنوان عبارتند از:

۱. توسعه محصولات زنجیره ارزش،
۲. حمایت از صادرات محصولات غیرنفتی،
۳. گسترش تحقیقات و نوآوری در صنعت نفت، گاز و پتروشیمی،
۴. واگذاری بنگاه‌های دولتی
۵. جذب سرمایه.

در این یادداشت به عنوان اولین مجموعه از سلسله یادداشت‌های بررسی سیاست‌ها و قوانین حوزه انرژی و زنجیره ارزش، به بررسی قوانین مرتبط با مفهوم توسعه زنجیره ارزش پرداخته می‌شود. در بین تمامی سیاست‌های بررسی شده، مجموعاً ۹ سیاست کلی در قالب ۱۵ بند به این موضوع اشاره کرده‌اند. تعریف این سیاست‌ها از مفهوم توسعه زنجیره ارزش عبارتست از «فاصله گرفتن از خام فروشی، تکمیل زنجیره تولید، توسعه مزیت نسبی نفت و گاز و زنجیره پایین دستی آن و بالابردن درجه ساخت داخل تا محصول نهایی به منظور جایگزینی صادرات فرآورده های نفتی و محصولات پتروشیمی با نفت و گاز، مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز و تغییر نگاه به نفت و گاز از منبع تامین بودجه عمومی به منابع سرمایه‌های زاینده به عنوان عوامل زمینه ساز اقتصاد متنوع و پایدار».

یادداشت

پتروشیمی، تدوین‌سیاست‌های صنعتی

تأسیس حساب ذخیره ارزی؛ اولین اقدام در جهت توسعه زنجیره ارزش

با بررسی انجام شده بر روی قوانین ذیل مفهوم توسعه زنجیره ارزش، مشخص شد که مجموعاً ۱۰ قانون در قالب ۱۸ ماده به تبیین این مفهوم پرداخته‌اند. برای اولین بار در ماده ۶۰ قانون برنامه سوم به تشکیل حساب ذخیره ارزی جهت «ایجاد ثبات در میزان درآمدهای ارزی و ریالی حاصل از صدور نفت خام در دوران برنامه سوم توسعه و تبدیل دارایی حاصل از فروش نفت به دیگر انواع ذخایر و سرمایه‌گذاری» اشاره شد و دولت مکلف شد از سال ۱۳۸۰ این حساب را افتتاح کرده و مازاد درآمد پیش بینی شده از صادرات نفتی را به این حساب واریز کند. یکی از موارد استفاده از حساب ذخیره ارزی که در ماده ۲۱ قانون برنامه چهارم به آن اشاره شده «تقویت مزیت‌های رقابتی و توسعه صنایع مبتنی بر منابع، مانند صنایع پتروشیمی» می‌باشد.

در ماده ۲۳ این قانون نیز جهت توسعه صنایع پایین دستی به دولت تکلیف شده است که «به منظور هم‌افزایی در فعالیت‌های اقتصادی، با تأکید بر مزیت‌های نسبی و رقابتی به ویژه در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی در طول سال‌های برنامه چهارم، هر ساله ۳۵٪ بهره مالکانه گاز طبیعی، با درج در طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه، منحصرأ به مصرف اجرای طرح‌های زیربنایی و آماده‌سازی سواحل و جزایر ایرانی خلیج فارس و حوزه نفوذ مستقیم آنها خواهد رسید». از ابتدای قانون برنامه پنجم، صندوق توسعه ملی جایگزین حساب ذخیره ارزی شد. تغییرات مورد نیاز نیز در ماده ۸۴ و ۸۵ قانون برنامه پنجم اعمال گردید.

یادداشت

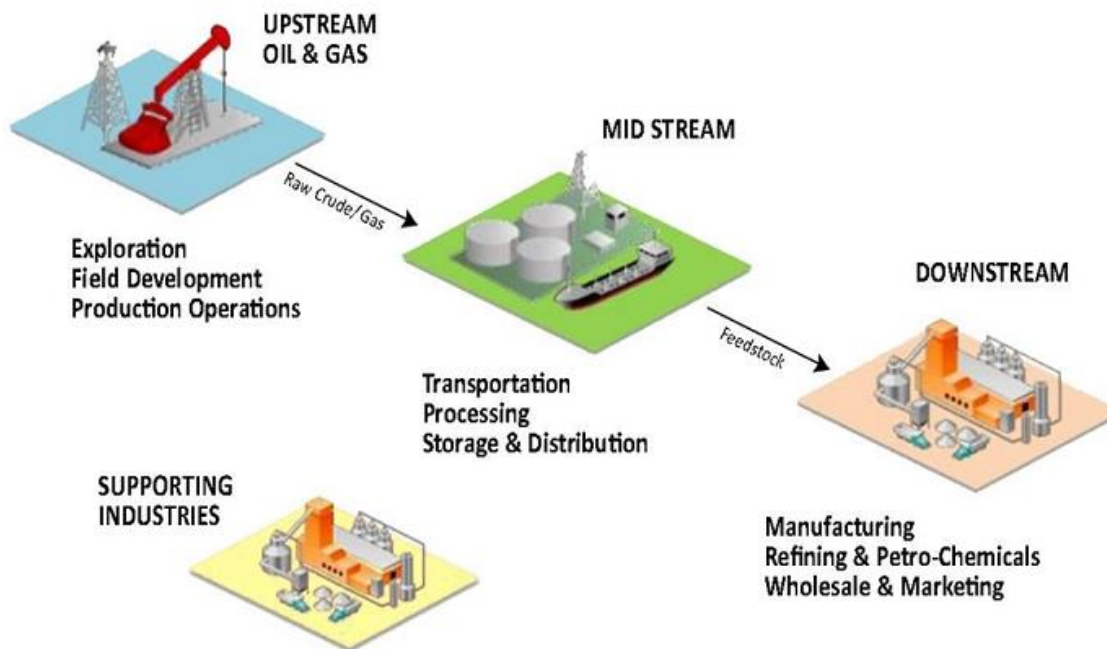
پتروشیمی، تدوین‌سیاست‌های صنعتی

مرکز مطالعات زنجیره ارزش

زنجیره ارزش نفت و گاز از بالادست تا پایین دست

یادداشت

پتروشیمی، تدوین سیاست‌های صنعتی

VCMStudy.ir

www.vcmstudy.ir

افزایش ظرفیت محصولات پالایشی و پتروشیمیایی؛ دومین گام توسعه زنجیره ارزش

برای اولین بار اهداف صنعت پالایش و پتروشیمی کشور به صورت کمی در قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت ۲ مصوب اسفند ۹۳ بیان شد. در بند «ی» از ماده ۱ این قانون آمده است که «دولت مکلف است طی ۱۰ سال آینده ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی را به حداقل ۱۰۰ میلیون تن در سال و ظرفیت پالایش نفت خام و میعانات گازی در داخل کشور را به حداقل ۵ میلیون بشکه در روز افزایش دهد». پس از تصویب این قانون در جزء ۲ از بند ۱۲ قانون رفع موانع تولید مصوب ۱۳۹۴ به کلیه وزارتخانه‌ها از جمله نفت اجازه داده شده «تا سقف سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار به صورت ارزی و ۵۰۰ هزار میلیارد ریال به صورت ریالی در بخش‌های صنعتی از جمله پالایش نفت و میعانات گازی و تولید محصولات پتروشیمی قرارداد منعقد کند». تصویب این قوانین نشان از عزم جدی مسئولین در جهت افزایش ظرفیت محصولات پالایشی و پتروشیمیایی داشت.

همچنین در ادامه تصویب این قوانین، سال ۹۶ در بند الف از ماده ۴۴ قانون برنامه ششم، دولت مکلف شد به منظور توسعه محصولات زنجیره ارزش و افزایش ارزش افزوده انرژی «تسهیلات لازم برای ایجاد ظرفیت پالایش به مقدار دو میلیون و هفتصد هزار بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی با ضریب پیچیدگی بالا توسط بخش غیردولتی (مجموع ظرفیت کشور ۴.۷ میلیون بشکه در روز) را به نحوی برنامه ریزی و اجرا کند تا ترکیب تولید فرآورده آنها اساساً به محصولات سبک تر و میان تقطیر اختصاص یابد و سهم نفت کوره در الگوی پالایش از ۱۰٪ بیشتر نشود» در بخش بعدی این قانون ذکر شده است که «برای جلب سرمایه گذاری بخش غیردولتی، برای افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جدید به نحوی برنامه ریزی و اجراء کند که تا آخر اجرای قانون برنامه ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به ۱۰۰ میلیون تن افزایش یابد. بدین منظور لازم است خوراک مورد نیاز برای واحدهای مجتمع‌های تولیدی که پروانه بهره برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت را دارند و تأمین آب و برق مورد نیاز آنها میسر است و مشکلات زیست محیطی ندارند، با هماهنگی وزارت نفت تأمین گردد».

یادداشت

پتروشیمی، تدوین سیاست‌های صنعتی

www.vcmstudy.ir

مرکز مطالعات زنجیره ارزش معتقدست در این قوانین، هدف صرفاً تولید ۱۰۰ میلیون تن محصولات پتروشیمی عنوان شده است و اشاره‌ای به جایگاه محصول در زنجیره ارزش نشده است، یعنی این قانون هیچ تمایزی بین متانول و پلی‌استال و سایر محصولات زنجیره ارزش قائل نیست و این خود تناقضی آشکار با سایر بندهایی می‌باشد که به توسعه محصولات زنجیره ارزش تا لایه‌های آخر آن اشاره می‌کنند. همچنین در این قوانین بخش پالایش و پتروشیمی کاملاً جدا از هم در نظر گرفته شدند که نتیجه آن شرایط موجود در صنعت پالایش و پتروشیمی کشور است. در واقع این نکته را باید مورد توجه قرار داد که توسعه صنعتی متوازن و پایدار نیازمند آن است که یک برنامه ریزی سیستماتیک صورت گیرد در واقع نقش حاکمیت نباید صرفاً به عنوان تامین کننده خوراک محدود شود، بلکه به دلیل سرمایه بر بودن این صنایع نیاز است که یک برنامه ریزی دقیق و جامعی از سمت حاکمیت با همکاری و همکاری بخش‌های خصوصی صورت گیرد تا توسعه صنعت در کنار حفظ منافع ملی، منافع بنگاهی را نیز برآورده نماید.

در سال‌های گذشته با اجرا شدن اصل ۴۴ دولت نتوانسته است که جایگاه خود را در مسیر توسعه احیاء و تعریف نماید، همین موضوع نیز سبب شده است که بخش خصوصی نیز نتواند به درستی فرصت‌های سرمایه‌گذاری را شناسایی و تعریف نماید. (نقطه کور!) به طور خلاصه می‌توان اشاره کرد که حاکمیت می‌بایست با داشتن بینش کافی نسبت به چرایی و چگونگی توسعه صنایع پالایش و پتروشیمی، شرایط لازم را برای ورود سرمایه‌های مولد بخش خصوصی تسهیل نماید. در این مسیر نیز نیاز است که از سمت حاکمیت، ساز و کار اثربخشی در راستای ورود سرمایه به این بخش از اقتصاد طراحی و به کار گرفته شود. جزء این نیست که حاکمیت نیازمند این است که قابلیت‌های خود را در حکمرانی خوب (Good Governance) ارتقاء دهد. کار ویژه اصلی دولت و حاکمیت "سکان داری" است و نه "پارو زدن".

www.vcmstudy.ir

امیدواریم از مطالعه این سند، استفاده مفید برده باشید
نقطه نظرات، انتقادات و پیشنهادات خود را از طریق ایمیل زیر با ما در میان بگذارید
VCMStudy@gmail.com